

להזדרזת נתן

גליון רנ"ג (שנה ה') ♦ פרשת ראה ♦ חודש אב שנת תשפ"ו

תורת נתן

פננים מספר
"להזדרזת נתן" על התורההבדל נפלא בין ניתוח
שבירה

וְנִתְּנָתָם אֶת מִנְחָתָם וְשִׁבְרָתָם אֶת

מִנְחָתָם (יב, ג). פירש"י מִנְחָתָם של אבנים הרבה, מנצב של אבן אחת.

ר"ל דניתוח היינו פירוק הדברים המחברים, וזה שייך על מנצב המחובר מכמה אבנים ועל זה שייך הלשון ונתצתם, וכמו לשון ניתוח בבית המנוגע, אבל ושבירתם שייך על דבר שלם. ועל כן במנצב כתיב שבירה המנצב היא אבן אחת וע"ז לא שייך ניתוח אלה שבירה.

רמז נפלא על לימוד ששה סדרי משנה

אֲחֵרֵי ה' אֶלְקִיָּם תִּלְכוּ וְאַחֲרֵי תִירָאוּ וְאַתָּה מִנְחָתוֹ תִּשְׁמְרוּ וְקִבְלֵם תִּשְׁמְרוּ וְאֵתוֹ תַּעֲבֹדוּ וְכוּ' תִּתְּקֶנּוּ (יב, ה). האור החיים ז"ל מפרש פסוק זה על ששה סדרי משנה.

ויש להוסיף, תלכו קאי על זרעים, שבו מצות גמילות חסד מותנות כהנהגה ולויה ועניים, וגמ"ח נרמז בהליכה כמו שדרשו (ב"מ ל): הדרך ילכו בה (יתר י"ח כ) זה בקור חולים. ואותו תיראו קאי על שבת, עפ"י ירושלמי דמאי (פרק ד' הלכה א') דעם הארץ אימת שבת עליו, ואת ה"א תירא (לעיל י' כ) לרבות ת"ח (פסחים כב) דנקרא שבת, וזה אלמלי שמרו ישראל ב' שבתות מיד היו נגאלין (שבת קיח), ו"ל שבת בראשית ושבת ת"ח. ואת מצותיו תשמרו - זה סדר נשים, שיש בו שמירת הרבה עד יותר לו, כגון שומרת יום כנגד יום דזבה ושומרת

שיח מזהר"ן

פננים מספר
"שיחות מלוא מלכה"

הגה"ק רבי יעקב משולם אורנשטיין זי"ע

בעמח"ס ישועות יעקב

כ"ה מנחם אב תקצ"ט

היה רב בלעמבערג, וכן היה עשיר גדול, וזכה לשני שולחנות תורה וגדולה במקום אחד, חותנו היה גביר עצום והחזיקו כל ימי חייו. בהקדמה לספרו "ישועות יעקב" על שו"ע או"ח הוא כותב, שאשתו עובדת בתות ולו עצמו אין שום שייכות עם העסק, ובזכותה הוא יכול לשבת באהלה של תורה בהרחבת הדעת, "אשתי הרבנית לעזר ולא לנגד". בתחילה הדפיס את ספרו על שו"ע אבן העזר, וכעבור עשרים שנה הדפיס חלק נוסף על שו"ע אורח חיים, וכותב בהקדמה, שבתחילה חשב שלא להדפיס את החלק השני על או"ח, כי כשהדפיס את החלק הראשון על אה"ז היו עדיין תלמידי חכמים ולמדנים, והם נתנו מהופעת הספר בשער בת רבים, אבל עכשיו שירדה התורה פלאים, ולומדי התורה נתמעטו, הרי כבר אמרו חז"ל (ברכות סג) בזמן שאין התורה חביבה, כנס, אך לבסוף החליט להדפיס את הכרך השני משום מעשה שהיה.

קצת יש להתפלא שהוא כותב שבתקופתו אין התורה חביבה, הרי היו אז הרבה גדולי תורה, כמו מרן החת"ס זי"ע ותלמידיו הק', וכנראה שהוא מרמז על פירצת המסכילים שהתרחבה מאוד בימיו. החת"ס הספידו ביום כ"ה אב, וכותב עליו דברים נפלאים (ורשות חת"ס ח"ב דף ש"ע), ובתוך הדברים מרמז החת"ס על מלחמתו של ה"ישועות יעקב" נגד המסכילים, "ענוותן וצדיק ותורה וגדולה במקום אחד, הוא עמוד בכח עוזו לשבור מלחמות עמל, ולא הרימו ראשם בחייו, ועתה מי יאמן לי עם מרעים ומי יתייצב לי עם פועלי יקום".

מלבד גאונות האדירה היה גם מפארי היחס מצאצאי הגאונים הקדושים החכם צבי והרבי ר' העשיל זי"ע מקראקא, וזכה לשתי שולחנות תורה וגדולה במקום אחד, שנשא בת גביר אדיר שהעניק לו ממון כדי שיחזיק ישיבה ויוביץ תורה לתלמידים בהרחבת הדעת.

בשנתקבל לכהן ברבנות בלעמבערג, לא לקח משכורת מהקהילה, כי לא היה זקוק לה. אחיו היה הגה"ק רבי משה יהושע אורנשטיין זי"ע אב"ד טאניגראד, שחיבר את הספר "ים התלמוד" עמ"ס בבא קמא, ושני הגיסים הגאונים רבי יוסף שאול נאנטזאה ורבי מרדכי זאב איטינגא זי"ע הדפיסו את הספר "ים התלמוד" והוסיפו את הערותיהם בשם "מפרשי הים", וזה היה הספר הראשון שהדפיסו שני הגיסים.

את ספרו "ישועות יעקב" הדפיס בתחילה רק על חלק אבן העזר, וכעבור כמה שנים הדפיס חלק שני על אורח חיים, וכותב בהקדמה, שבתחילה לא רצה להדפיס את החלק השני על או"ח, כי כשהדפיס את החלק הראשון על אה"ז היו עדיין תלמידי חכמים ולמדנים, והם נתנו מהופעת הספר בשער בת רבים, אבל עכשיו שירדה התורה פלאים ולומדי התורה נתמעטו, הרי אמרו חז"ל (ברכות סג) בזמן שאין התורה חביבה כנס, אבל כיון שהרבה אנשים נכנסו ויצאו בביתו, וכל אחד עיין והבטיח בחיובו על או"ח שהיה בכתב ידו, ובאחד הימים נעלם החיבור ולא נודע איך מקום גדול, והיה לו הרבה עגמות נפש על גדול טרחתו שירדה לטמיון, וכותב, וידור יעקב נדר לה' שאם הכתי' יחזור לרשותו אז ידפיס הכתבים, ואכן לא ארכו הימים שהחזירו הכתי' לביתו, וברוב שמחתו מיהר והוזהר להדפיסו ולהוציאו לאור עולם. [הגם שיש להתפלא במעשה זה, דבפשוטו כנראה הגיב היה תלמיד חכם ויודע ספר, וגנב מחמת שרצה ללמוד בהם, וא"כ כיצד בא לידי ת"ח מעשה גניבה כזה, ויתכן שהכל סיבוב מן השמים שיבוא להדפיס הכתבים ע"י מעשה הגניבה]. ברבות הימים המשיך להדפיס את חיבוריו על חלק יורה דעה וחושן משפט, וספריו התקבלו בחיבה והערכה גדולה במדינות פולין וגאליציה, ובמשנה ברורה מביא ממנו הרבה פסקים להלכה.

הישועות יעקב נפטר ביום כ"ה אב תקצ"ט, וזקני החתם סופר זי"ע הספידו בפני קהל ועדה, [וישנם כמה חילופי מכתבים בין

המשך בעמוד הבא

דבר בעתו

שבת מברכים אלו

שיגיע למחוז חפצו בהצלחה עכ"ד.

והנה כמו כן יש לומר שהחודש אינו רוצה להתחדש בעולם הזה, מחשש שמוא יתחדש בשביל הרשעים, וע"כ אנו מברכים אותו שיתחדש עליו לטובה ולברכה, היינו בשביל הצדיקים שהם טובים ובורכים. ובפרט חודש אלול שהוא החודש האחרון בשנה, והכל הולך אחר החיותם, בוודאי אנו צריכים לברכו בברכה מיוחדת, שיתחדש עליו החודש הזה לטובה ולברכה לשון ולשמחה.

(מוצש"ק מברכין אלול שנת תשנ"ט)

יפה נדרשת

במה שהג"ר שכנא מלובלין זי"ע רמז על עצמו שהוא המשיח.

לְשָׁנָה תִּתְּנָתָם וְאֵת שְׁמָהּ (יב, ה).

שהוא עתיד להיות גואל ישראל, לא ידע מהענין במשך שמונים שנה עיי"ש. וכע"ז כתב בפירוש הרע"ב מברטנורא (מגילת רות דף ו' ע"ב). ולכן בשעה ששאלו בבית המדרש מאי שמו של משיח, אמר כל אחד על רבו שהוא המשיח, ואין זה סתירה, כיון שכולם היו צדיקים הראויים להיות משיח וגואלי ישראל, והכל תלוי במעשיהם של אנשי הדור אם הם ראויים לכך.

ברם אכתי פליאה נשגבה היא שהרבי ר' שכנא זי"ע רמז על עצמו שהוא המשיח. והנה לדרכינו אתי שפיר, דהנה כל אחד מהאמוראים אמר על רבו שהוא המשיח, משום שהוא באמת ראוי להיות משיח, כמו כן רבי שכנא ידע שהוא ראוי להיות משיח, וגדולי ישראל הכירו בעצמם את מעלתם הגדולה, כדאינת בסוכה (מה) דאמר רבן שמעון בן יוחאי יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין, ופירש רבינו חננאל שם ז"ל "רשב"י היה במערה י"ג שנה ונראה לו בדרך מראות אלקים גדול כבודו, והיה יודע בעצמו שהוא חסיד גדול, והיה אומר יכול אני לפטור העולם" עכ"ד. כמו כן הרבי ר' שכנא ידע בעצמו שהוא צדיק גמור ושראי להיות משיח, ולכן כתב בגמרא ש"ל "אני אומר שכנא שמו" דהיינו שאם הקב"ה רוצה להביא את המשיח, אזי אין שום עיכוב, כי יש צדיק בדור הזה שראוי להיות גואלם של ישראל.

(מוצש"ק מברכין כסלו שנת תשס"ג -

שיחה לתלמידי הישיבה מושב גבעת יערים)

אם מותר ללכת לגן החיות לראות שם חיות משנות

א ע"ד אם מותר ללכת לגן החיות, הנה בשו"ת ד"ר הגאון ערגות הבושם ז"ל (וא"ח סי' ל"ט) כתב שלא ללכת לצידוקים בו אפשר לראות חיות ובריות משנות, ואף שרוצה לברך ברכת משנה הבריות, וכמפורש לאיסור בש"ס עבודה זרה (ח' ב) ההולך לאיצטד"ן ולקרוב וראה שם את הנחשים וכו' הרי זה מושב לצים, דרש ר"ש אשרי אשר לא הלך לטריטוריות ולקרקסאות של עכו"ם ובודד חטא לא עמד זה שלא נעמד בקניין ובמושב לצים לא ישב זה שאלו שבת בתחבולות, ופירש"י קניין צידת חיות על ידי כלבים וכל מעשיהם לשם שחוק, ובמדרש רבה (במדרג י"ג) כל מי שלא ראה קניין של אומות העולם בעו"ה זוכה לראותה לעתיד לבוא, ובש"ס שבת (קט"א) ודיקוקא עצמה אף בחול אסור שנאמר אל תפנו אל האלילים וברש"י שם, וא"כ קל וחומר שיש בהנ"ל איסור דאורייתא של לאו הנ"ל, ומה גם דאיכא משום מגרה יצה"ר בנפשיה, ע"כ שומר נפשו ירחק מזה עכ"ל, וכע"ז בשו"ת פרי השדה (ח"ג סי' קע"ט) עיין שם, וראה ב"ס לקוטי שושנים (מקריב ב' אות כ"ב) שהשיעור על הערוב"ב ז"ל, ממש"כ הרב חיד"א ז"ל ב"ס מדבר קדמות (מ"ב אות כ"ב) שראה במגדל לונדון חיות משנות מבחילות, וגם הביא מגדול אחד שהלך לראות החיות המשותות עיין שם.

ב ובאמת לק"מ, דערגות הבושם והפרי השדה ז"ל מיידי בקרקסאות בה עושים מעשה ליצנות ושחוק עם החיות, וכוונתו שהביא מש"ס עבודה זרה (ח' ב), ושם פירש"י דכולן מיני ליצנים הם עיין שם, וזה

חק נתן

עניני הלכה
משולחני טול רבינו ז"ע

אסור משום מושב לצים, וגם יש משום מגרה יצה"ר בנפשיה, אבל כשהולך לראות חיות משנות במקום משכנע ואין עושין בהן מעשי ליצנות ושחוק, בזה לא מצינו איסור. והא דאמרו בשבת (קט"א) דאסור להסתכל בדיקוקא, הנה מבואר בתוס' ורא"ש שם דמיידי דשווייה עבודה זרה, וכן כתב בטור וב"י וש"ע יו"ד (סי' קמ"ב ט"ו) דאסור להסתכל בנוי אלילים כיון שנתנה בראייה עיין שם.

ג וראית בשו"ת מהר"י ברוגא (סי' ע"א), דמותר לצאת ולראות שמחת הערלים כשממרים ומריצים סוסיהם כל הקודם סוסו ירוח זהב, ואין לדמותו לצידת חיות ועופות בפ"ק דע"ז (ח' ב), כי אין זה לשמחה אף ללמוד אומנות ולקנות סוסים לרוץ בהם להנצל מאויבים, וכן ראה במעלי מעשים, אך מסופק אם מותר לילך ולראות כששמחים יחד לרכוב זה כנגד זה במוטות וכדומה עכ"ל. ונראה דהא דמספקא ליה אם מותר לראות כששמחים יחד לרכוב זה כנגד זה, ד"ל דלא אסור קניין אלא כשהחיות עצמן מתגנחין זה עם זה. ועכ"פ נראה דכשאינו דרך שחוק וצידת חיות איכא איסור. ועיין שו"ת נודע ביהודה (תנין יו"ד סי' י') שחוק בלי ישראל צלוצד חיות עיין שם.

ד ובאמת יש לפעמים בהתבוננות בבהמות חיות ועופות ודגים משום מצוה, וכמבואר ברש"י (ס"פ שמיני י"א מ"ז) להבדיל בין הטמא ובין הטהור וגו' ופירש"י "לא בלבד השונה אלא שתהא וידע ומכיר ובקי

המשך "שיח מוהר"ן"

החת"ס להישועות יעקב], והחתם סופר נפטר חודשיים אחריו ביום כ"ה תשרי שנת ת"ר, ואפשר לתאר איזה רעש התעורר בעולם, כאשר שני גדולי עולם ומצוקי ארץ כהישועות יעקב והחתם סופר שהיו רבותיהם של כל בני הגולה, נסתלקו בזה אחר זה בחפז, הגם שהחת"ס התגורר בפערשבורג והישועות יעקב התגורר בלעמבערג, בוודאי כל העולם נתרעש ונתפחד מחסתלקות הצדיקים.

בספרו "ישועות יעקב" על אור"ח (ריש סי' א') מביא את דברי המחבר (ספיקו ה') "טוב לומר פרשת העקידה ופרשת המן". וכותב ה"ישועות יעקב" שעל פרשת המן מצינו את הפסוק (במחלתו י"א) "והאספסוף אשר בקרבו התאוה תאוה", ובמדרש, והאספסוף אלו שבעים זקנים ששמו (שם טו) "אספה" הם בני מנצח ישראל. בפשטות זוהי תמיהה גדולה לומר על שבעים הזקנים הקדושים והצדיקים שהם האספסוף שהתאוו על המן. ומיישב ע"פ מה שכתוב הגה"ק מהר"ל מפראג ז"ל בפסוק "גור אריה", שכיון שהמן היה להם מן השמים, בקדושתו היה מנצח יראת ד' לתוך האנשים שאכלו אותו, ומעצמם היו מתלהבים לעבודת הבורא ולקיום תורתו ומצותיו באהבה. והנה אותם שבעים זקנים אמרו לעצמם, שהרי התענוג העילאי נטמן לעולם הבא עבור הצדיקים הוא אך ורק כאשר עומדים בנסיון נגד היצ"ר המנסה להכשיל בכל פעם, אך כאן כאשר המן גורם להם לסילוק היצ"ר מהם, הם מפסידיים את התענוג הרוחני הלוה, ולכן דוקא צדיקים אלו התאוה תאוה, דוקא הם בישקו ודרשו איזה משה רע של תאוה, וזה ר"ל כבדי שיכולו לעמוד בנסיון נגד התאוה, ואז יוכלו לקבל שכרם משלם עבור עומדם בנסיון בעוז ובגבורה.

אך באמת הקב"ה הוריד להם את המן שהיה להם אבירים, משום שבני ישראל היו בארץ מצרים שהיתה ערות הארץ במשך רד"ו שנים, ועקב שהייתה הארובה בארץ טמאה זו נדבקה בהם טומאה גדולה מאוד, עד שמעצמם לא יכלו בני ישראל להתגבר על טומאה זו ובעד מהם, לכן הוכרח הקב"ה להוריד להם את המן שיכנס בגופם, וכך יהיה להם כח הממוצע נגד היצ"ר הגדול שנדבק בהם במצרים. מהאי טעמא כתב (בשאל טו, לא) "והוא כורע גד לבן". לכאורה מדוע היה המן דוקא בצבע לבן ובלבד צבע אחר, וזה בא לרמז לנו, כי צבע שחור או צבע אדום, אי אפשר לשנותו להיות צבע אחר במקומו, אבל צבע לבן שאינו משמש כלום, בקל אפשר תמיד לשנותו לצבעים אחרים, כמו"כ המן שבא לשמש ולהיות כח הממוצע אצל בני ישראל, לעומת היצ"ר הגדול שיש להם במצרים הגיע המן והנכנס בהם את היצר הטוב שיהיה להם כח להילחם בטומאתם הגדולה, עכ"ל הנפלאים.

והנה מה שכתב שהאספסוף היו שבעים הזקנים שהכניסו את עצמם לתוך נסיון של תאוה כדי לזכות בתענוג הרוחני, יש לתמוה איך עשו כך צדיקים וקדושים כאלו. ויתבאר בהקדם מה שאמרנו לפרש הא דאיתא באבות דרבי נתן (פס"ז מ"ב) אל תתמה רבי עקיבא, שהרי רבי אליעזר הגדול גדול ממנו שגדל את בת אחותו י"ג שנה עמו במטה עד שבאו לה סימנים אמר לה צאי והנשאי.

בהן", ומקורו בתורת כהנים שם. ופירושו הרא"מ ז"ל "פירוש הא דמזהיר רחמנא בכולה להבדיל בין טמא לטהור, לא בלבד שלילמוד וידע הלכותיהם וסימניהם, שאע"פ שלמד כל תורותיהן אינו נפטר עד שיטרח להכירן איזהו הטמא ואיזהו הטהור". וכע"ז כתב בס' קרבן אהרן שם, שלא יספיק לאדם שיהיה שונה ולומד תורת כל אחד מאלו, אלא צריך שיטרח להכיר, באופן שאחר הידיעה השכלית צריך להכרה חושית, וא"כ להבדיל אינו בידיעת השכל אלא בהכרת החושים עיין שם. וכן משמע ברמב"ם (פ"א ממאכלות אסורות ה"א) "מצות עשה לידע הסימנים שמבדילין בהן בין בהמה וחיה ועוף ודגים וחגבים שמותר לאכלן ובין שאין מותר לאכלן שנאמר וכו'". ובפסוקי משמע דמצות עשה היא לידע ולהכיר את הסימנים ואף שאינו רוצה לאכול מן עכשיו. האמנם בכסף משנה בהגהותיו למנן המצוות להרמב"ם שבריש ס' משנה תורה (עשה קמ"ט), כתב בדעת הרמב"ם דליכא מצות עשה ידיעת הסימנים אלא מי שרוצה לאכול מאותו המין עיין שם, וכ"כ בשו"ת הרב"ז הנדפס מחדש מכת"י (סי' א' ד"ה הלכות מאכלות אסורות) עיין שם. ועיין סו"ט יו"ד (פס"ז ע"א), וב"ח ודרישה (רס"י ע"ט). אולם דעת כמה אחרונים דדברי הרמב"ם הם כפשוטם דאיכא מצות עשה ידיעת הסימנים, ועיין דרכי תשובה (סי' ע"ט סק"א), ועכ"פ הכל מודים דבהכרת הסימנים איכא משום ידיעת התורה. וא"כ כשהולך למקום משכן הבהמות חיות העופות והדגים כדי ללמוד ולהכיר סימני הטומאה והטהרה, איכא בזה משום מצוה, וכל זה כשאנו במקום שהוא בגדר מגרה יצה"ר בנפשיה. והנלע"ד תבתי.

(שו"ת להורות נתן חלק ד סימן סח)

חשבון העונות כן ירבו חשבון המצוות, ולכן ימי חג הסוכות נקראים הם "ראשון לחשבון עונות", כי אז מתחילים לחשב את העונות מכיון שכולם נהפכו לזכויות, עכ"ל הקדושים. נמצא לפי זה שבחג הסוכות ששמחים בשמחה של מצוה ועושים תשובה מאהבה וזדונות נעשים לזכויות, כבר לא שייך לעשות חשבון על המצוות שיכלו לעשות בעת עשיית העבירות, שהרי כל העבירות כבר נהפכו להיות מצוות שלימות, ושפיר נמצא שעשה מצוה בזמן העבירה, ואתי שפיר.

בענין זה ישנו משל נפלא מהמגיד מדובנא ז"ל על הפיכת הזדונות לזכויות בעת עשיית תשובה מאהבה. משל לעשרי שהיתה לו בת יחידה לילית המעלות, ובהגיעה לפיקה האשה נקנית, בחר לו חתן בחור כארזים, אך היה ממשפחת עניים מרודים, ואמר העשיר לאבי החתן העני, שאינו דורש ממנו ליתן כלום להוצאות הנישואין, אך דבר אחד הוא מבקש, שליבישו את החתן כמנהג בעלי בתים חשובים, וכן עשה אבי החתן שהלביש את בנו ברוב הדו יופי, אך באמצע הדרך לשמחת הנישואין, נגנבה מהם החבילה שבה היו כל בגדי החתן היקרים, ונשארו בלי כלום, כך הגיעו ליום החופה אלא חתן וחפוי ראש. כראות העשיר את פניהם הנפולים של מחותנו והחתן, תמה ושאל למה נפלו פניהם, וסיפרו לו שהם מילאו את דרישתו נאמנה, ובאמצע הדרך נגנבו מהם כל הבגדים שהכינו לשמחת הנישואין, אמר להם העשיר, מאי כולי האי, אני אקנה בגדים חדשים עבור החתן. אבל עדיין הבחין שהמחותן העני עצוב, ושאל אותו העשיר מדוע הוא עדיין בעצבות, והשיב שבאמתחתם היה גם כסף שהכין עבור קניית בגדים לשאר בני המשפחה, אמר לו העשיר, אדרבה, כעת עליך לשמוח ביתר שאת וביתר עוז, שהרי הבגדים שקנית בודאי לא היו מוצאים חן בעיני, שהרי אין לך השגות בהידור יופי כמון, ועכשיו שאני אקנה לכם בגדים לכל המשפחה, בודאי אקנה לכם את מיטב הבגדים כמנהג העשירים.

הנמשל – אמרו חז"ל (ברכות ל"ד) מקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אינם עומדים, ולכאורה איך יתכן לומר כזאת. אך באמת הצדיק עושה מצוות ומעשים טובים, ומי"ל לא ימלט שלפעמים יעשה איזה מצוה שלא לשמה או עם פניה שלא לשם שמים לגמרי, שהרי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, ולכן אף הצדיק הגדול ביותר אינו מושלם לגמרי, לעומת זאת אותם בעלי תשובה שעברו הרבה עבירות, ועתה שעשו תשובה מאהבה הקב"ה מהפך להם הכל לזכויות, והרי זכויות שהקב"ה מחשב הם בודאי זכויות טהורות לגמרי בלי פניות שלא לשמה, לכן בעלי תשובה עומדים במקום שצדיקים גמורים אינם עומדים.

(מוצ"ק ספרין אלול שנת תשס"ז)

מתן צוואת רבינו זצוק"ל

י"ב אדר א' תשנ"ח
ב"ר יצחק יצחק ב"ר יצחק

"וכל מי שיעזר להדפסת הספרים תהא לו לזכות גדולה בזה ובכבא"

י"ב אדר א' תשנ"ח
ב"ר יצחק יצחק ב"ר יצחק

"וכל מי שיתן ממון להדפסת הכתבים

אדחה לו למליץ יושר בעוה"ז הכל לפי רצון הבורא"

ניתן לקיים צוואתו הק' ולהשתתף בהדפסת הספרים
ולזכות "למליץ יושר" ול"זכות גדולה בזה ובכבא" וכלשון
רבינו הגה"ק זצ"ל בצוואתו הק'

על ידי עמדות "נדרים פלוס" - "מכון להורות נתן"

פלא: 0548546694

אימייל: 9379651@gmail.com

י"ל על ידי
'מכון להורות נתן' להוצאת והפצת
כתבי רבינו בעל "להורות נתן" זצ"ל
- לקבלת העלון במייל וכן להערות
והצעות - נא לפנות לאימייל
mln052157594@gmail.com

